

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE PE TERITORIUL COMUNEI STOICĂNEȘTI (JUD. OLT). DOUĂ MORMINTE DE INCINERAȚIE DIN SECOLELE III-IV P.CHR.

Autorii prezintă și discută două morminte de incinerare și inventarul lor, descoperite pe teritoriul comunei Stoicânești. Pe baza ritului de înmormântare și a fibulelor recuperate, se poate aprecia că cele două morminte pot fi datate la sfârșitul secolului al III-lea și începutul secolului al IV-lea p.Chr.

Comuna Stoicânești este așezată în partea centrală a Câmpiei Boian, la jumătatea distanței dintre râurile Olt și Vedea, pe râul Călmățuiul Mare. În ultimele decenii, cercetările arheologice de suprafață și descoperirile întâmplătoare au pus în evidență existența pe teritoriul acestei localități a numeroase vestigii aparținând diferitelor epoci istorice de la neolitic până la evul mediu¹.

Lucrările pentru amenajarea unui canal de irigații între râurile Olt și Argeș începute în vara anului 1988, au scos la lumină un bogat material arheologic în punctul "Coanda" situat la aproximativ 1,5 km nord de vatra localității Stoicânești².

Pe malul drept al Călmățuiului Mare au fost identificate complexe de locuire aparținând epocii bronzului, secolele II-IV p.Chr. și XVIII-XIX. Pe malul stâng au fost afectate așezări din epoca bronzului și prima epocă a fierului, precum și o necropolă din secolele III-IV p.Chr.³

Obiectul prezentei note îl reprezintă numai cele două morminte de incinerare.

Mormântul nr. 1. Urna era o oală de culoare cenușie modelată la roată din pastă fină ce conține nisip cernut. A fost recuperat numai fundul vasului care are un inel de susținere. În interiorul urnei se aflau o fibulă din fier, fragmente de oase incinerate, cenușă și fragmente de lemn ars. Se observă deci că oasele incinerate au fost depuse în urnă fără a fi selectate de resturile de lemn ars și cenușa de la rug.

Fibula era de tipul cu piciorul întors pe dedesubt. Resortul bilateral era scurt, putând fi identificate câte două spire de fiecare parte. Datorită faptului că se afla într-o stare avansată de oxidare ea nu a mai putut fi recuperată (fig. 1).

Fibule asemănătoare au fost descoperite în cadrul aspectului cultural Militari-Chilia⁴, în mediul carpic⁵, în stepele nord-pontice⁶, și la Dunărea mijlocie⁷. În cadrul culturii Cerneahov, în aria sa vestică Sântana de Mureș, nu au fost descoperite până în prezent fibule de acest fel, care la vest de Prut pot fi datate numai până la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr.⁸

Mormântul nr. 2. Urna este o oală de culoare cenușie modelată la roată dintr-o pastă nisipoasă aspră. S-a păstrat numai baza vasului ce avea un inel de susținere. În urnă au fost depuse fragmente mici de oase incinerate selectate de cenușa și lemnul ars. În apropierea urnei au fost găsite două fibule din bronz de tipul cu piciorul întors pe dedesubt care au făcut parte din inventarul acestui mormânt afectat serios de lucrările din zonă.

Una dintre fibule are resortul bilateral lung, prevăzut cu noduri la capete, coarda fiind trasă pe dedesubt. Arcul și piciorul sunt ornamentate cu motive incizate (fig. 2/1). Fibule similare au fost descoperite pe o arie întinsă din stepele nord-pontice⁹ până în nordul și nord-vestul Europei¹⁰, în interiorul granițelor Imperiului Roman¹¹, precum și în cadrul aspectului cultural Militari-Chilia¹². Astfel de fibule au fost descoperite și în aspectul cultural Sântana de Mureș¹³ al culturii Cerneahov.

A doua fibulă are resortul bilateral mai scurt și fără nodozitățile de la prima. Coarda lungă este trasă pe dedesubt, arcu puțin profilat este plat în secțiune (fig. 2/2). Fibule asemănătoare au fost descoperite pe teritoriul fostei provincii Dacia¹⁴, la Dunărea mijlocie și inferioară¹⁵, în cadrul aspectului cultural Militari-Chilia¹⁶ și în aria vestică a culturii Cerneahov¹⁷.

Părțile inferioare ale celor două urne au fost găsite *in situ*. Nu putem preciza formele și dimensiunile celor două gropi, dar am constatat faptul că ele nu au fost arse. Incinerarea s-a făcut, probabil, în afara necropolei¹⁸. Adâncimea maximă a acestora poate fi apreciată la 0,50/0,60 m de la nivelul actual al solului. În cadrul mormântului nr. 1, o parte din oasele incinerate au fost depuse în jurul urnei pe fundul gropii împreună cu bucăți mici de lemn ars și cenușă. Situații asemănătoare au fost întâlnite în cadrul necropolelor de la Chilia¹⁹ și Mătăsaru²⁰.

Cronologia. Fibule de tipul cu piciorul întors pe dedesubt au fost descoperite pe un spațiu geografic întins între stepele nord-pontice și nord-vestul Europei, bazinul Dunării și țările baltice. Ele au fost datate larg între secolele II-IV p.Chr.²¹ Fibula de fier din inventarul mormântului nr. 1 poate fi datată însă cel târziu la sfârșitul secolului al III-lea p.Chr.²², iar fibulele din cadrul mormântului nr. 2 au fost datate la Dunărea mijlocie și inferioară în a doua jumătate a secolului al III-lea p.Chr. și în secolul al IV-lea p.Chr.²³ În aceste condiții cele două morminte pot fi datate la sfârșitul secolului al III-lea și începutul secolului al IV-lea p.Chr.

În apropierea celor două morminte au mai fost găsite alte fragmente de oase umane și fragmente ceramice pe o suprafață de aproximativ 200x100 m, ceea ce ne determină să considerăm că mormintele fac parte dintr-o necropolă.

La nord, nord-vest și vest de această necropolă a fost identificată prin cercetări de teren o așezare ce ocupă o suprafață lungă de aproximativ 1 km și lată de 150-200 m. În cadrul ceramicii adunate de pe această suprafață au fost identificate forme ale unor vase ce pot fi datate în secolele II-III p.Chr., precum și câteva fragmente de amfore romano-bizantine din secolul al IV-lea p.Chr.

Pe teritoriul comunei Stoicănești au fost descoperite și monede izolate emise de la Vespasian până la Valentinian I²⁴.

La aproximativ 1 km de punctul "Coanda", pe teritoriul orașului Drăgănești-Olt, la vest de Călmățuiul Mare, a fost descoperit întâmplător un cuptor de ars vase. În acesta și în groapa de alimentare au fost găsite numeroase fragmente de vase modelate la roată care pot fi datate în secolele III-IV p.Chr.²⁵

Cercetările arheologice de suprafață și descoperirile fortuite din punctul "Coanda" de pe teritoriul comunei Stoicănești s-au soldat cu identificarea unei așezări din secolele II-IV p.Chr. și o necropolă din secolele III-IV p.Chr.

Mircea NEGRU (București),
Gheorghe VIERU (Stoicănești)

NOTE

1. Gheorghe Vieru, *Monografia comunei Stoicănești*, Lucrare de licență, Iași, 1973, p. 1-3.

2. Gheorghe Vieru, M. Negru, "Oltul", 24 iunie 1989, p. 3-4.

3. Încadrările cronologice au fost făcute de cercetătorul dr. Gh. Bichir, căruia îi mulțumim și pe această cale.

4. S. Morintz, *Dacia*, N.S., V, 1-2, 1961, p. 406, fig. 7/2; Gh. Bichir, Eug. Popescu, *Stompilești*, I, 1968, p. 88-89, pl. 3/1, 3; Gh. Bichir, *Dacia*, NS, XXIV, 1-2, 1980, p. 165, pl. 4:6, 8, 10; Gh. Diaconu, *Dacia*, NS, XV, 1-2, 1971, pl. IX:6,8; G. Severeanu, *București*, I, 1935, p. 197-198, fig. 28-30; M. Zgîbea, *CAB*, I, 1962, p. 373-376, pl. I:1-9.

5. Gh. Bichir, *Cultura carpică*, București, 1973, p. 104, pl. CLXX:5; S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați*, Iași, 1981, pl. 48:4.

6. A.K. Ambroz, *Arheologia SSSR*, 1966, p. 48-54, pl. 9:1-2, 6-8, 10-13; pl. 16, pl. 18-20; pl. 22:2; M. Ebert, *PZ*, V, 1913, p. 78, fig. 87; O. Almgren, *Studien über Nordeuropäische Fibelformen*, Leipzig, 1923, p. 189, 241.

7. I. Peskar, *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*, I, Praha, 1972, p. 116, pl. 32:4-5, 7; Ilona Kovrig, *DissPann*, II, 4, 1937, p. 21-22, 122-123, pl. XII:123-124; M. Parducz, *DissPann*, II, 11, 1941, pl. XVII:9, 22; idem, *Arch Hung*, XXX, 1950, pl. XX:5.

8. Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 251; Gh. Bichir, *Dacia*, NS, XXIV, 1-2, 1980, p. 165; idem, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984, p. 50; A.K. Ambroz, *op. cit.*, p. 16; Ilona Kovrig, *op. cit.*, p. 121-122.
9. A.K. Ambroz, *op. cit.*, p. 60-67, pl. 24:2; O. Almgren, *op. cit.*, p. 241, pl. 7:162; I. Peskar, *op. cit.*, pl. 33:5.
10. O. Almgren, *op. cit.*, p. 191-195.
11. I. Kovrig, *op. cit.*, p. 21-22, pl. XII:127,128; O. Almgren, *op. cit.*, p. 140; D. Bojovic, *Rimske fibule Singidunum*, Beograd, 1983, p. 71-71, 143, 174, pl. XXXIII:319; J. Rankov, *Zbornik*, XIII-1, Beograd, 1988, p. 111-137; L. Trbucovic, *Zbornik*, XI-1, Beograd, 1983, p. 91-93, pl. I:1,2; D. Popescu, *Dacia*, IX-X, 1941-1942, p. 504, fig. 10:113.
12. Gh. Bichir, Eug. Popescu, *op. cit.*, p. 88, fig. 3:3; S. Dolinescu-Ferche, *Așezări din secolele III și VI e.n. în sud-vestul Munteniei. Cercetările de la Dulceanca*, București, 1974, p. 49, fig. 32:1; M. Constantiniu, *CAB*, 1, 1962, p. 82, fig. 5; G. Severeanu, *op. cit.*, p. 198, fig. 39:40; Gh. Bichir, *Geto-dacii*, pl. XLII:4; D.V. Rosetti, *Germania*, XVIII, 1934, p. 207, fig. 1:3.
13. I. Ioniță, *Din istoria și civilizația dacilor liberi*, Iași, 1982, p. 91-92, pl. 27:1,5; pl. 28:5; Gh. Diaconu, *SCIV*, 11, 1, 1960, p. 59, fig. 11:3,4; idem, *Dacia*, NS, XV, 1-2, pl. VII:7. VII:1, IX:3; idem, *Țirșor. Necropola din secolele III-IV*, București, 1965, pl. XXX:9, pl. LXXIII:2; pl. LXXXI:4a; LXXXIX:2; pl. CIV:9; pl. CIX:11; C. Preda, B. Mitrea, *Necropole din secolul al IV-lea din Muntenia*, București, 1966, p. 48, 71, 75, pl. 107:3,4; pl. 181:1; pl. 197:1; J. Tejral, *Archeologia Baltica*, VII, 1984/1985, p. 182-183, pl. 1:12,16,17; pl. 12:2.
14. D. Protase, *Materiale*, VII, 1965, fig. 4:10; idem, *Problema continuității în lumina arheologiei și numismaticii*, București, 1966, p. 123, fig. 41; idem, *Un cimitir dacic din epoca romană la Soporul de Câmpie*, București, 1976, p. 65, pl. XXXVIII:3; L. Bârză, *Continuitatea populației în Transilvania în secolele IV-VI*, București, 1973, pl. XXXIII:3.
15. I. Peskar, *op. cit.*, pl. 32:6; Kolnik, *SlovArch*, XIII, 1, 1965, p. 204, fig. 12:12; M. Parducz, *ArchHung*, XXX, 1950, pl. LXIX:3; LXIII:1; pl. XXX:16; idem, *DissPann*, II, 11, 1941, p. 313, pl. XVII:31-32; pl. XII:9-10; M. Ebert, *PZ*, XZV, 1924, p. 80.
16. S. Dolinescu-Ferche, *op. cit.*, fig. 41b:18; Gh. Bichir, *Geto-dacii*, p. 51, pl. XL:14, pl. XLII:1,3,6.
17. C. Preda, B. Mitrea, *op. cit.*, p. 20, 77, 194, pl. 10:1,2; pl. 129:1,2; pl. 204:1; Gh. Diaconu, *Țirșor*, pl. CXIII:2; pl. CXXX:1; pl. CXVIII:2,3.
18. D. Protase, *op. cit.*, p. 79; idem, *ActaMN*, VIII, 1971, p. 150; M. Babeș, *SCIV*, 22, 1, 1971, p. 33; Gh. Popilian, *Necropola daco-romană de la Locusteni*, Craiova, 1980, p. 80.
19. S. Morintz, *op. cit.*, p. 396.
20. Gh. Bichir, Eug. Popescu, *op. cit.*, p. 94.
21. T. Kolnik, *op. cit.*, p. 204-206, 233-234; A.K. Ambroz, *op. cit.*, pl. 16; J. Tejral, *op. cit.*, p. 193; O. Almgren, *op. cit.*, p. 79-85; I. Kovrig, *op. cit.*, p. 21-22.
22. Gh. Bichir, *Geto-dacii*, p. 51.
23. Ibidem, p. 46, pl. XXXVIII:6; O. Toropu, I. Ciucă, C. Voicu, *Drobeta*, 1976, p. 93, fig. 2:10; J. Rankov, *op. cit.*, p. 118.
24. Materialul arheologic se află la Muzeul Câmpiei Boian din Drăgănești-Olt. Mulțumim domnului profesor Traian Zorzolii, care ne-a permis studierea lui.
25. Gh. Vieru, *RevMuz*, 7, 4, 1970, p. 374-375.

ARCHÄOLOGISCHE FUNDE IM GEBIET DER GEMEINDE STOICĂNEȘTI (BEZIRK OLT). ZWEI BRANDGRÄBER AUS DEM III.-IV. JH. N. CHR.

Zusammenfassung

Die Verfasser stellen zwei Brandgräber aus dem III.-IV. Jh. n. Chr., die wahrscheinlich einer Nekropole angehörten, die am rechten Ufer des Flusses Călmățuiul Mare, in Stoicănești gefunden wurden, vor.

Anhand der Grabinventare (Keramik und hauptsächlich Fibeln) konnte die kulturelle und zeitliche Zugehörigkeit festgelegt werden.

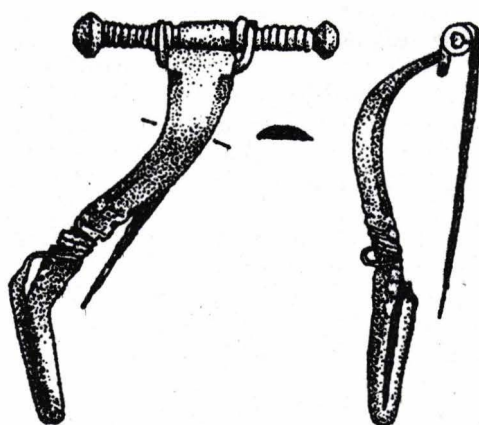
ERKLÄRUNG DER ABBILDUNGEN

Abb. 1 Fibel dem Grab Nr. 1.

Abb. 2 Fibeln aus dem Grab Nr. 2.

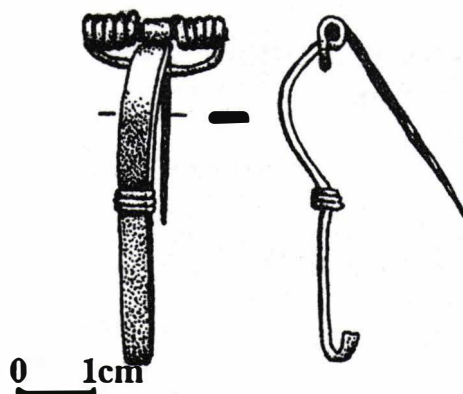

Fig. 1

0 1cm

Fig. 2/1

0 1cm

Fig. 2/2

Stoicănești. Fibule.